

PARADOKS

Hver fredag skriver forfatterne Cornelius Jakhelln, Lars Ove Seljestad, Inger Bråtveit og Solveig Aareskjold om aktuelle, samfunnsmessige og eksistensielle spørsmål under vignetten Paradoks.

YES/NO

Mitt ja og femti tonn stål mot ditt nei.

Tekst: Cornelius Jakhelln,

Illustrasjon: Knut Løvås, knugunn@online.no

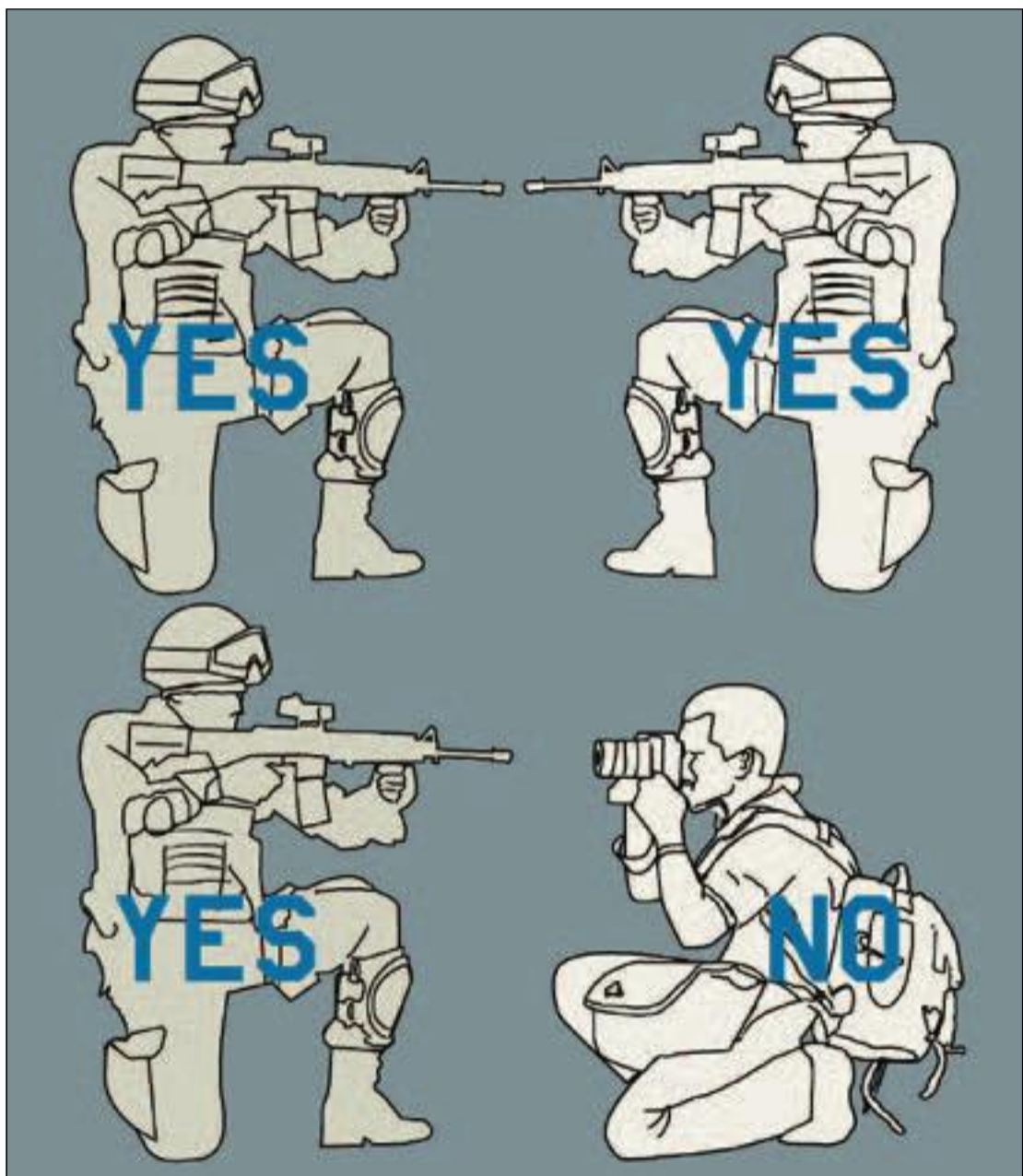
I dag, 23. september 2011 kl. 15.30, åpner kunstneren Morten Traavik sin installasjon «YES/NO» foran Operaen i Bjørvika. To svenske stridsvogner av typen Centurion (britiskprodusert, d'ailleurs), utlånt av Armémuseum i Stockholm, er losset på Palékaia. Centurion-vognene er malt hvite for anledningen, hver med den blå påskriften YES eller NO. Hvorvidt dette er to femtitonns barnehavebarn som motsier hverandre, eller derimot væpnede panservogner fra to land i strid, blir opp til seeren å avgjøre. Det er neppe tilfeldig at vognene er malt i FNs farver; mer tilfeldig kan vi påpeke at blått og hvitt også finnes i Israels flagg.

Hvis været holder, vil Himeriksskvadronen tonesette Rudolf Nilsens dikt «Revolusjonsrøst» før åpningen av «YES/NO», og avslutte med Olav Aukrusts dikt «Eg er min eigen fiendsmann». Skvadronen er et uniformert diktcoreband med utspring i Kunstmilitsens tredje musikkregiment: Wahnsinn! I diktet «Eg er min eigen fiendsmann» skriver Olav, denne aukrusten som er så mye eldre, sannere og grimmere enn sin nevø Kjell: «Eg er den motsetningsrike/krig millom usamde krav, -/ det bråville ørneskriket/og våen i sugande hav.»

I Jan Inge Sørbøs biografi over Olav Aukrust fra 2009, Ørneflukt og ormegard, får vi vite at Lom-skalden ikke overdrev da han beskrev seg selv som motsetningsrik: En nervøs dandy fra fjellbygdene som ville «sameine krafti i hamar og kross» («Norrønasongen»), en forfatter av metafysiske dikt som slet seg ut som folkehøyskolelærer, en steinerianer i stadig drift mellom sin kone og hennes søster. Det gigantomane prosjektet som det ville være å forene norrøn mytologi med kristendom, rakk Aukrust dessverre aldri fullt ut å prøve seg på. Der ville det norrøne ja støtt mot det kristne nei, Odins nei mot Jesu ja.

I boolsk algebra har variablene kun to verdier, sant eller usant – disse kan omskrives som ja og nei. Det er mulig å tolke panservognene i Traaviks «YES/NO» som en legemliggjøring av binærlogikkens to sannhetsverdier. Forflytter man seg fra logikken og over i det politiske rom, ser vi at striden mellom ja og nei ofte blir avgjort ved å sette makt bak ord. Hvis mitt ja skal beseire ditt nei, ruller jeg frem et YES på larvefotter. Hvis ditt nei er truet av mitt ja, vil du selvsagt svare med samme mynt, nemlig med et femtitonns NO. I og med at hver av de to sannhetsverdiene er malt på våpenet som skal tvinge dem frem, kommenterer «YES/NO» seg selv.

I «YES/NO» hentes krigen inn i kunsten. I presseskrevet fra Traavik og Kunst i Offentlige Rom (KORO) står det: «Kunstner omgår forsvarssjefens sensur – låner 100 tonn tanks fra det svenske forsvaret». Morten Traavik var opprinnelig artist-in-residence hos Forsvarsmuseet i Oslo, men fikk i 2010 sitt «YES/NO»-prosjekt stoppet av forsvarssjefen. Når de svenske Centurion-vognene settes i kampstilling et pilskudd unna Akershus festning, står kunstnerens ja mot forsvarssjefens nei, kunstens YES mot forsvarets NO.

Hvis forsvarssjefen hadde oppfattet det nye YES/NO som en stor nok trussel, ville han kanskje ha kjørt frem de norske tanksene som opprinnelig skulle være med i prosjektet. Med forsvarssjefens utelukkede tredje i angrepsposisjon ville kunstnerens binærlogikk bli satt på prøve: Hvordan forholder det svenske YES/NO-paret seg til den norske solospilleren NEI? Hadde svenske-NO endt opp på samme lag som norske-NEI? Eller ville svenskene YES/NO vendt sine kanontårn i samme retning og åpnet ild mot NEI? Her bør man tenke seg nøye om før man velger sannhetsverdi, ja eller nei.

Traavik skriver selv om verket: «YES/NO var i utgangspunktet en kommentar til vestlige såkalte «humanitære intervensjoner» ved hjelp av militærmakt, og til det selvmotsigende (og etter min mening dobbeltmoraliske) i å innføre vestlig humanisme gjennom tvang. Men kunst som står i samspill med det ukontrollerbare samfunnet utenfor har en tendens til å vokse på seg flere dimensjoner, og det føles som at både Forsvarssjefens sensur av verket i fjor og, mye senere, begi-

venhetene 22. juli i år har tilført verket flere nye og uforutsette lag av betydning.»

Hvis jeg skulle skrevet «YES/NO» som et dikt, så ville det sett slik ut:

Ja og nei

*Eg er ja-mann, sa ja-mannen
Nei, sa nei-mannen
Ja, sa ja-mannen
Ja og nei, sa ja-og-nei-folket*

*Eg er nei-mann, sa nei-mannen
Ja, sa ja-mannen
Nei, sa nei-mannen
Ja og nei, sa ja-og-nei-folket*

*Eg vil vera nei-mann, sa ja-mannen
Nei, sa nei-mannen
Nei, sa eks-ja-no-nei-mannen
Nei, sa nei-mennene, og dei var samde*

*Du vil vera ja-mann, sa eks-ja-no-nei-mannen
Ja, sa eks-nei-no-ja-mannen
Nei, sa nei-mannen
Ja, sa ja-mannen*